

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“ в областта на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Български език. Съвременен български език)

Автор на дисертационния труд: доц. д-р **Катя Грозева Исса**
УАСГ; СУ „Св. Климент Охридски“

Тема на дисертационния труд:

„ Български език на юг от Екватора (Социолингвистично проучване на езика на българската емигрантска общност в гр. Сидни, Австралия)“

от проф. д.н. (о.с.е.) Анна Чолева-Димитрова,
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките

Авторката на труда е родена на 20. 04. 1964 г. През 1998 г. завършва специалност Българска филология с втора специалност арабска филология в СУ „Св. Климент Охридски“. През 2002 г. завършва и втора специалност, философия, в същия университет. 2003 г. защитава докторска дисертация на тема: „Асоциативни българско-арабски езикови модели“. От 2004 г. до момента доц. Исса е преподавателка по български език на чуждестранни студенти в УАСГ и в Центъра по приложна лингвистика. От 2018 г. до момента е преподавателка по български език на чужденци в ЕС БИ ТЕК ГЛОБЪЛ ЛИМИТЕД, клон България.

От представените документи се установява, че са изпълнени минималните национални изисквания за образователната и научната степен „доктор на науките“ на Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Българският език извън границите на България ще става все по-актуална тема. Тя е свързана с проблеми като демографската криза, напускането на страната от много млади българи и реализацията им по целия свят. Освен като актуален трудът трябва да се определи и като навременен и с голямо значение за българската езиковедска наука и в бъдеще.

Дисертационният труд **„Български език на юг от Екватора
(Социолингвистично проучване на езика на българската емигрантска общност в гр.**

Сидни, Австралия)“ е с обем от 616 стр. и включва увод, три глави, заключение, библиография и приложения. Още в началото трябва да заявим, че това е едно твърде интересно и с голямо обществено значение изследване.

В Увода (5-68 с.) Исса ни запознава с целта на изследването си, неговия предмет и обект, както и с конкретните задачи. Като основна цел тя си поставя „да предложи методика за проследяване на измененията върху родния език на българските емигранти по света в теоретичен аспект“. Освен това изследването предлага и едно теренно проучване на българската езикова ситуация в град Сидни, Австралия, в което се състои и голямото му практическо значение. В теоретичен план дисертантката си поставя задача да разреши един основен въпрос: какъв е алгоритъмът на деформацията върху езика на българите в тази част от света; да се установи степента на „забравянето“ на родния (първия) език.

В Първа глава (69-169 с.) са разгледани редица актуални теми, свързани с изучаването на българския език на различни места по света, където живеят българи: *Задграничната политика на българистиката в контекста на езиковата политика на България; Грижа за българските училища по света; Ролята на МОН. Учебниците; Българският език като втори роден* и др.

Втора глава (170-302 с.) авторката посвещава на съвременната българска градска езикова ситуация в град Сидни, Австралия. Нейното внимание е привлечено от езика на българските семейства в Сидни, като и от особено интересните „комуникационните модели на трите поколения в Сидни“.

Съществената част от изследването е представена в Трета глава (303-499 с.), където Исса е поместила резултатите от теренното проучване на езика на българската общност в чуждоезиковото обкръжение на гр. Сидни. С много голямо значение за труда са направените изводи в *Заключението* (503-569 с.).

Приемам за действителни приносите в дисертационния труд:

- Авторката е разработила и изпитала методика за проследяване на пораженията върху родния език на българските емигранти в Австралия и върху наследствения (втори роден) български език на техните деца.
- За първи път е извършено теренно проучване на идиолекти на наши сънародници, живеещи в Южното полукълбо, и на българската езикова ситуация на юг от Екватора.

- За първи път е изпитан социолингвистически метод, използван от българската социолингвистика за изследване на езика ни в българските градове, се прилага извън страната ни и извън Европа.
- Представя се процесът, наречен „превключване на кодове“, и неговото движение в идиолекта на едно лице в съпоставка със самия него – в диахронен план – от раждането на лицето до 20-годишната му възраст; а също и в синхронен план – в периода от два месеца през 2016 г. – всекидневно.
- В изследването е представена идеята за обновена съвременна методика на изучаване на българския език от българи в чужбина, като втори роден, чието преподаване се различава съществено от преподаването на чужди езици и на българския език като чужд в България.
- В дисертационния труд са предефинирани множество термини от понятийния апарат на класическата социолингвистика (за езиковите контакти в глобализирания свят, за тенденциите при превключване на кодове, степента на билингвизъм, названието „преходен“ на езика на емигрантите и др.).
- Чрез методите на социолингвистиката са установени деформациите и отклоненията в речта на българските емигранти в Сидни и алгоритъмът на тяхното движение като време и посока.

Авторефератът включва всички важни моменти на изследването, изготвен е съобразно изискванията – поместени са приносните моменти, литературата и направените публикации по темата на дисертацията. По темата на дисертационния труд Исса представя тридесет публикации.

Трудът отговаря на законовите изисквания, тъй като показва, че дисертантката притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и демонстрира качества и умения за провеждане на изследвания с получаване на оригинални и значими научни приноси.

Заклучение

Въз основа на изнесените тук данни, свързани с представената дисертация и отчитайки нейните достойнства, подчертавайки нейните несъмнени приноси на един оригинален, съвременен, с голямо приложно значение труд, *предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен ‘доктор на науките’ на Катя Грозева Исса в областта на висшето образование по професионално направление 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Български език. Съвременен български език).*

21. 08. 2023 г.

Подпис: